

รับเลขที่ ๑๓๕๒
วันที่ ๒๑ มี.ค. ๖๗
เวลา ๐๗.๐๓.

สถาบันวิจัยและพัฒนา
เลขที่รับ สวท. 104/67
วันที่ 19 มี.ค. 2567
เวลา 13.00 น.

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
ทะเบียนส่ง
อว 0613.5 / 171
วันที่ 19 มี.ค. 2567
เวลา

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

ที่ ๐๖ ๐๖๑๓.๕.๓ / ๒๓๑ วันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๖๗

เรื่อง แจ้งการรับทุนอุดหนุนการวิจัย

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

สิ่งที่ส่งมาด้วย สัญญาทุนวิจัยฯ

จำนวน ๑ ชุด

ด้วยข้าพเจ้า ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนพงษ์ ลมอ่อน (หัวหน้าโครงการวิจัย) และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิ่งแก้ว ทิศตัง (นักวิจัยร่วม) อาจารย์ประจำสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ได้รับทุนอุดหนุนโครงการวิจัยเรื่อง “ชนกว้าง” การพินนพื้นที่บ้านในภาคเหนือตอนบนของไทย จากศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยมีระยะเวลาในการดำเนินโครงการ 8 เดือน ตั้งแต่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ ถึง ๓๐ กันยายน ๒๕๖๗

ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง “ชนกว้าง” การพินนพื้นที่บ้านในภาคเหนือตอนบนของไทย เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ข้าพเจ้าจึงขอแจ้งเรื่องการรับทุนอุดหนุนการวิจัยดังกล่าวให้ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ดังเอกสารที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

ดร.ธนพงษ์ ลมอ่อน
ดร.กิ่งแก้ว ทิศตัง
19 มี.ค. ๒๕๖๗

เรียน อธิการบดี

๑. ผศ.ธนพงษ์ ลมอ่อน และ ผศ.กิ่งแก้ว ทิศตัง
ขอขอรับทุนอุดหนุนการวิจัย
โครงการพินนพื้นที่บ้าน (สสส.) มีระยะเวลา
โครงการศึกษาวิจัย ๘ เดือน (ก.พ. - ก.ย. ๖๗)
๒. เพื่อโปรดพิจารณา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนพงษ์ ลมอ่อน)
อาจารย์ประจำสาขาวิชาการพัฒนาชุมชน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

- ๑. ทน
๖. ๒๒๖ ลพ.

เรียน อธิการบดี

- ผศ.ธนพงษ์ ลมอ่อนแจ้งการวิจัย
คุณูปการที่วิจัยจาก กทบ และ
(สสส.) งบประมาณ 190,000 บาท
โดยมีระยะเวลา 8 เดือน

ธนพงษ์ ลมอ่อน
๑๘ มี.ค. ๖๗

ธนพงษ์ ลมอ่อน
๑๘ มี.ค. ๖๗
เรียน อธิการบดี
เพื่อโปรดพิจารณา
๒๑ มี.ค. ๒๕๖๗

- เพื่อโปรดทราบ

19 มี.ค. 2567

19 มี.ค. 2567

19 มี.ค. ๖๗

ข้อตกลงสนับสนุนทุน

ชื่อโครงการ “ชนกว้าง” การพินันพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบนของไทย

ข้อตกลงเลขที่	67-01-09	รหัสโครงการ	66-00899	ทำข้อตกลงวันที่	1 กุมภาพันธ์ 2567
---------------	----------	-------------	----------	-----------------	-------------------

ข้อตกลงฉบับนี้ทำขึ้น ณ ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330 ระหว่าง โครงการสนับสนุนศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน โดย รองศาสตราจารย์ ดร.นวลน้อย ตริรัตน์ ตำแหน่ง ผู้รับผิดชอบโครงการ ซึ่งต่อไปในข้อตกลงจะเรียกว่า “ผู้ให้ทุน” กับ นายธนพงษ์ ลมอ่อน ที่อยู่ 204 หมู่ที่ 5 ต.แม่เหียะ อ.เมืองเชียงใหม่ จ.เชียงใหม่ บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่ 3 6399 00014 26 9 ซึ่งต่อไปในข้อตกลงจะเรียกว่า “ผู้รับทุน” อีกฝ่ายหนึ่ง

โดยที่ นายธนพงษ์ ลมอ่อน ได้รับการสนับสนุนทุนจาก โครงการสนับสนุนศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน ภายใต้การสนับสนุนของกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อดำเนินโครงการวิจัยเรื่อง “ชนกว้าง” การพินันพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบนของไทย ซึ่งเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการสร้างเสริมสุขภาพภายในขอบเขต แห่งวัตถุประสงค์และภารกิจตามมาตรา 5 และมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม สุขภาพ พ.ศ. 2544 และมีความประสงค์จะสนับสนุนทุนให้แก่บุคคล คณะบุคคล หรือนิติบุคคล ทั้งภาครัฐและ ภาคเอกชน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการสร้างเสริมสุขภาพภายใต้วัตถุประสงค์ของโครงการดังกล่าว

คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันดังต่อไปนี้

ข้อ 1 ผู้ให้ทุนตกลงสนับสนุนการดำเนินงานโครงการวิจัยเรื่อง “ชนกว้าง” การพินันพื้นบ้านใน ภาคเหนือตอนบนของไทย ภายในวงเงิน 190,000 บาท (หนึ่งแสนเก้าหมื่นบาทถ้วน) ซึ่งได้รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม ตลอดจนภาษีอากรอื่นและค่าใช้จ่ายที่พึงปรารถนาแล้ว

ข้อ 2 ผู้รับทุนตกลงดำเนินการโครงการตามรายละเอียดในเอกสารแนบท้าย หมายเลข 1 ให้ ครบถ้วนสมบูรณ์ เริ่มต้นดำเนินการตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2567 และจะดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในวันที่ 30 กันยายน 2567 โดยจะจัดส่งผลงานตามกำหนดเวลาการจัดส่งรายงานตามรายละเอียดในเอกสารแนบท้าย หมายเลข 2

ข้อ 3 ผู้รับทุนจะใช้จ่ายเงินสนับสนุนโครงการเฉพาะในกิจกรรมที่ได้รับอนุมัติตามที่ระบุในโครงการ เท่านั้น และเป็นไปตามแนวทางการปฏิบัติทางการเงิน บัญชี และพัสดุ ของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการ สร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ตลอดจนเตรียมหลักฐานการจ่ายเงินให้ถูกต้อง เพื่อให้ผู้ให้ทุนตรวจสอบได้ตามที่ เห็นสมควร

กรณีมีเงินคงเหลือเมื่อสิ้นสุดโครงการไม่ว่าด้วยเหตุผลใด ผู้รับทุนจะส่งเงินสนับสนุนที่เหลือ ทั้งหมด พร้อมกับดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นจากการรับเงินสนับสนุนโครงการ คืนให้แก่ผู้ให้ทุนภายใน 15 วันนับแต่วัน สิ้นสุดโครงการ พร้อมกับเครื่องมือ อุปกรณ์ หรือครุภัณฑ์ใดๆ ที่ได้จัดซื้อโดยเงินสนับสนุนโครงการ

..... (ผู้ให้ทุน) / (ผู้รับทุน) 1/23

ในกรณีที่ผู้รับทุนทำให้เงินสนับสนุนโครงการสูญหายหรือใช้จ่ายผิดวัตถุประสงค์หรือนำไปใช้จ่ายในโครงการอื่นหรือใช้จ่ายไม่ถูกต้องตามข้อตกลงนี้ ผู้รับทุนตกลงให้ผู้ให้ทุนมีสิทธิบอกเลิกข้อตกลงได้ทันทีโดยไม่ต้องบอกกล่าวล่วงหน้า และผู้รับทุนต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายจำนวนดังกล่าวคืนให้แก่ผู้ให้ทุนเต็มจำนวนพร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 15 ต่อปีของเงินจำนวนดังกล่าวนับแต่วันที่เกิดการสูญหายหรือใช้จ่ายผิดวัตถุประสงค์หรือไม่ถูกต้องนั้น จนกว่าจะคืนเงินนั้นให้แก่ผู้ให้ทุนครบถ้วนสมบูรณ์ และหากการกระทำนั้น ทำให้ผู้ให้ทุนเสียหายอย่างอื่นด้วย ผู้รับทุนต้องชดเชยค่าเสียหายนั้นให้แก่ผู้ให้ทุนตามความเสียหายที่แท้จริง

ข้อ 4 ผลงานหรือผลผลิตอันเกิดจากการดำเนินการโครงการ ให้ถือเป็นลิขสิทธิ์ของผู้ให้ทุน กรณีผู้รับทุนจะนำผลงานหรือผลผลิตดังกล่าวไปใช้หรือเผยแพร่ในกิจการอื่นนอกเหนือจากที่ได้ระบุไว้ในข้อตกลง จะต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ให้ทุนก่อน

การเผยแพร่ผลงานหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของผลงาน ผู้รับทุนต้องประกาศหรือระบุเป็นลายลักษณ์อักษรว่า “ได้รับการสนับสนุนจากศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.)” เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษแล้วแต่กรณี

ข้อ 5 กรณีเกิดอุปสรรคไม่สามารถดำเนินการได้ หรือมีความจำเป็นต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงแผนงานและวิธีการดำเนินการใดๆ ผู้รับทุนต้องรีบเสนอให้ผู้ให้ทุนเห็นชอบก่อน ทั้งนี้ผู้ให้ทุนสงวนสิทธิ์ในการที่จะเห็นชอบ หรือปรับปรุงข้อเสนอ หรือยุติการให้การสนับสนุนได้ตามความเหมาะสม

ในกรณีมีเหตุจำเป็นต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงการดำเนินการโครงการตามรายละเอียดในข้อตกลงหรือเอกสารแนบท้าย เพื่อให้การดำเนินการตามข้อตกลงแล้วเสร็จถูกต้องกับสภาพข้อเท็จจริงสภาพแวดล้อม หลักวิชาการ และก่อให้เกิดประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ ผู้รับทุนยินยอมให้ผู้ให้ทุนแก้ไขเปลี่ยนแปลงโครงการตามรายละเอียดในข้อตกลงหรือเอกสารแนบท้ายดังกล่าวได้ โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ผู้รับทุนเสนอมาก่อน รวมทั้งผู้รับทุนจะไม่เรียกร้องการสนับสนุนงบประมาณเพิ่มเติมจากผู้ให้ทุน

ข้อ 6 กรณีผู้รับทุนทำงานไม่แล้วเสร็จตามข้อตกลง หรือมีเหตุให้ผู้ให้ทุนเชื่อว่าผู้รับทุนไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จได้ตามข้อตกลง หรือผู้รับทุนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงในข้อใดข้อหนึ่ง ผู้ให้ทุนมีสิทธิบอกเลิกข้อตกลงได้

ในกรณีที่ผู้ให้ทุนบอกเลิกข้อตกลงเพราะเหตุที่ผู้รับทุนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง หรือมิได้ดำเนินการตามหลักวิชาการ หรือปฏิบัติงานด้วยความบกพร่อง ผู้รับทุนต้องคืนเงินคงเหลือ ณ วันบอกเลิกข้อตกลง ตลอดจนคืนวัสดุครุภัณฑ์ที่จัดซื้อด้วยเงินสนับสนุนโครงการให้กับผู้ให้ทุนภายใน 15 วันนับแต่วันบอกเลิกข้อตกลง โดยให้ถือว่าผลงานที่เกิดขึ้นทั้งหมดตกเป็นกรรมสิทธิ์และเป็นลิขสิทธิ์ของผู้ให้ทุนแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยผู้รับทุนจะไม่เรียกร้องเอาเงินค่าจ้าง ค่าตอบแทน หรือค่าเสียหายใดๆ จากผู้ให้ทุน

ข้อ 7 ในการปฏิบัติงานตามข้อตกลงนี้ ผู้รับทุนต้องระมัดระวังมิให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น หากผู้รับทุน เจ้าหน้าที่ของผู้รับทุน หรือผู้ได้รับมอบหมายจากผู้รับทุนหรือตัวแทนช่วง กระทำการหรือละเว้น

การกระทำใดๆ โดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อจนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ให้ทุน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ (สสส.) หรือบุคคลอื่น ผู้รับทุนตกลงจะรับผิดชอบค่าใช้จ่ายทั้งหมดโดยลำพัง

ข้อ 8 ผู้รับทุนยืนยันว่ามีได้เป็นผู้ผลิตหรือนำเข้าเครื่องตีผสมแอลกอฮอล์หรือยาสูบ หรือเคยได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อดำเนินกิจกรรมใดๆ จากผู้ผลิตหรือนำเข้าเครื่องตีผสมแอลกอฮอล์หรือยาสูบ ในระยะเวลาหนึ่งปีที่ผ่านมาจนถึงวันที่โครงการได้รับการอนุมัติ และรับรองว่าจะไม่รับการสนับสนุนงบประมาณใดๆ จากผู้ผลิตหรือนำเข้าเครื่องตีผสมแอลกอฮอล์หรือยาสูบ ตลอดระยะเวลาที่ดำเนินงานโครงการจนแล้วเสร็จ รวมทั้งระยะเวลาต่อเนื่องนับจากวันนั้นไปอีก 1 ปี

หากปรากฏพยานหลักฐานอันเชื่อได้ว่าผู้รับทุนแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ หรือกระทำผิดเงื่อนไขในข้อนี้ ผู้ให้ทุนมีสิทธิบอกเลิกข้อตกลงได้ทันที ซึ่งผู้รับทุนต้องคืนเงินสนับสนุนทั้งหมดที่ได้รับ พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 15 ต่อปีจากเงินต้น นับตั้งแต่วันที่ได้รับเงินสนับสนุน งวดที่ 1 จนถึงวันบอกเลิกข้อตกลง ภายใน 15 วันนับแต่วันที่ผู้ให้ทุนบอกเลิกข้อตกลง

ข้อ 9 เอกสารแนบท้ายข้อตกลง

เอกสารแนบท้ายหมายเลข 1 : ข้อเสนอโครงการ “ชนกว้าง” การพนันพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบนของไทย

เอกสารแนบท้ายหมายเลข 2 : กำหนดเวลาการส่งผลงานและการเบิกจ่ายเงินงวด

ข้อตกลงพร้อมด้วยเอกสารแนบท้ายจัดทำขึ้นเป็น 2 ฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกัน ทั้งสองฝ่ายได้อ่านและเข้าใจโดยตลอดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อไว้ต่อหน้าพยาน และต่างเก็บไว้ฝ่ายละฉบับ

ลงชื่อ..... ผู้ให้ทุน
(รองศาสตราจารย์ ดร.นวลน้อย ตรีรัตน์)
ผู้อำนวยการ

ลงชื่อ..... ผู้รับทุน
(นายธนพงษ์ ลมอ่อน)

ลงชื่อ..... พยาน
(นางสาวศิริพร ยอดกมลศาสตร์)
ผู้จัดการ

ลงชื่อ..... พยาน
(นวรวาท กิ่งแก้ว กิ่งสง)

แบบฟอร์มเสนอโครงการ (proposal)

ชื่อโครงการ “ชนกวาง” การพั่นพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบนของไทย
ชื่อนักวิจัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนูพงษ์ ลมอ่อน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิ่งแก้ว ทิศตั้ง
ที่ทำงาน มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
119 หมู่ 9 ถนนแม่ทะ-ลำปาง ตำบลชมพู อำเภอเมืองลำปางจังหวัดลำปาง
โทรศัพท์ 088-2526378 email: thanupong_tu@hotmail.com
ระยะเวลาดำเนินการ 8 เดือน
งบประมาณ 190,000 บาท

1. หลักการและเหตุผล/ที่มาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

ในขณะที่การพั่นมักถูกมองว่าเป็น “ธรรมชาติของมนุษย์” ที่มุ่งแข่งขันเอาชนะ นักวิชาการพั่นศึกษาบางกลุ่ม เริ่มเสนอข้อถกเถียงใหม่ว่า การพั่นไม่ใช่กิจกรรมทางสังคมของมนุษย์ที่มีความเป็นสากล ภาพสร้างความเข้าใจที่ว่า การพั่นเป็นสิ่งที่มีความคุ้มค่ากับอารยธรรมของมนุษย์นั้นแท้ที่จริงแล้วคือสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นและแพร่กระจายโฆษณาชวนเชื่อโดยอุตสาหกรรมพั่นซึ่งมุ่งที่จะแสวงหากำไรจากการให้บริการ และจำนวนเงินน้อยนิดที่ลงเดิมพั่นเล่นพั่นกันไปของผู้คนจำนวนมหาศาล (วสันต์ ปัญญาแก้ว และคณะ, 2662, น.1.) และสำหรับการพั่นพื้นบ้านก็ถือเป็นการเล่นพั่นประเภทหนึ่งในหมู่ของชาวบ้านที่มักผูกโยงกับวิถีชีวิต วัฒนธรรมหรือการเล่นพื้นบ้านที่มีอยู่เดิมในพื้นที่ไปพร้อมกับการดัดแปลงการเล่นนั้น โดยนำกฎเกณฑ์การพั่นเข้ามาประยุกต์กับกฎเกณฑ์การเล่นผ่านการแลกเปลี่ยนในรูปแบบของตัวเงินหรือทรัพย์สินมีค่าอื่นเข้ามาเกี่ยวข้องเพื่อเพิ่มรรถรสในการเชียร์และเสี่ยงโชค ประกอบกับในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาการเบียดแทรกเข้ามาของความเจริญแบบสมัยใหม่ ภายใต้การพัฒนาของระบบตลาดเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อความสะดวกสบาย และกระบวนถูกดูดซึมเข้าสู่กระแสสมัยวัฒนธรรมโลกตะวันตกได้ส่งผลให้การละเล่นพื้นบ้านของผู้คนในสังคมเริ่มมีการปรับเปลี่ยนไปและมักถูกนำไปผสมผสานกับกฎกติกาการพั่นจนเกิดรูปแบบการพั่นพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมแตกต่างกันไปตามแต่ละวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นนั้น และแทรกอยู่ในวิถีชีวิต และผู้คนส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงได้ รวมถึงยังทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรม ประเพณี การละเล่นในบริบทของระบบทุนนิยมในระดับรากหญ้าได้อย่างชัดเจน

สำหรับในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยนั้น พบว่ามีการละเล่นพื้นบ้านโบราณชนิดหนึ่งที่ยังปรากฏให้เห็นในพื้นที่และถูกเรียกขานในชื่อว่าการละเล่น “ชนกวาง” ซึ่งเป็นการละเล่นพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมไม่น้อยไปกว่าการเล่นชนไก่ วัวชน วิ่งควาย หรือการแข่งขันเรือยาวของภาคอื่น ๆ แม้ว่าจะได้รับผลกระทบจากการถูกลดทอนความสำคัญลงไปภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมภาคเหนือ และความเปลี่ยนแปลงของกระแสการพัฒนาในยุคการพัฒนาระแสหลักที่ผลักดันให้ผู้คนในสังคมภาคเหนือเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตวัฒนธรรมของตนเองไปตามยุคสมัย แต่การเล่นชนกวางกลับยังคงมีพื้นที่มีชีวิตชีวา

และเกิดการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในพื้นที่ต่าง ๆ ของกลุ่มคนเล่นกว้าง ทั้งในด้านของการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ภูมิปัญญา ศิลปะของการชนกว้าง จนนำไปสู่การพัฒนาจากการละเล่นพื้นบ้านไปสู่การค้าขายกว้างชน การเกิดขึ้นของเศรษฐกิจนอกระบบ ตลอดจนการที่กลุ่มคนเล่นกว้างในสังคมภาคเหนือเริ่มหันมาทบทวนและพยายามหาทางอนุรักษ์วัฒนธรรมการชนกว้าง ผ่านการจัดงานท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ภูมิปัญญาเกี่ยวกับการเล่นกว้างชนขึ้นมา เช่น การจัดเทศกาลโลกของกว้าง นักสู้แห่งขุนเขา ณ อำเภอปัว จังหวัดน่าน งานมหกรรมกว้างโลกจังหวัดเชียงใหม่ รายงานประจำปีของดีดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่

ทั้งนี้เมื่ออย่างเข้าสู่ฤดูฝนอันเป็นเวลาทีกลุ่มชายหลากหลายวัยจะเริ่มตื่นตัวและจัดเตรียมอุปกรณ์เพื่อที่จะออกไปเสาะแสวงหาแมงกว้างเพื่อนำมาประชันความสวยงามหรือเลี้ยงไว้เพื่อนำไปแข่งขันกันบนท่อนไม้ที่เรียกว่า “คอน” อันเป็นเสมือนพื้นที่ของการประชันสังสรรค์และแข่งขันกันของผู้ชายชาวเหนือที่อยู่ในหมู่บ้านและนอกหมู่บ้านซึ่งมักแฝงไว้ด้วยเรื่องของศักดิ์ศรีและการเติมพันเสียงได้เสียงเสียจากการผลการแข่งขันชนกว้างของกลุ่มนักแสวงโชคที่อยู่รายล้อมสนามชนกว้าง ซึ่งมักจะเกิดขึ้นยามค่ำคืนตลอดช่วงวันฤดูกาลชนกว้างในเดือนกรกฎาคมถึงพฤศจิกายนของทุกปี โดยเจ้าของกว้างชน รวมถึงผู้เข้าชมอาจมีการวางเงินเติมพันมากขึ้นอยู่กับความพอใจ ซึ่งในแต่ละวันจะมีเงินหมุนเวียนหลายหมื่นบาท โดยเฉพาะช่วงวันหยุดบางคู่อาจจะมีการแข่งขันเติมพันกันสูงถึงหลักแสนบาท นอกจากนี้หากกว้างตัวไหนที่ชนชนะ การแข่งขันหลายเวทีก็จะทำให้มีราคาตัวและการเติมพันที่สูงขึ้นตามไปด้วย เนื่องจากจะถูกคัดเลือกลงไปประลองในสนามใหญ่อื่น ๆ รวมถึงจะถูกเก็บไว้เพื่อใช้เป็นพ่อพันธุ์กว้างชนสำหรับฤดูกาลถัดไป

ทั้งนี้ในหลายพื้นที่ทางภาคเหนือ การเติมพันขึ้นต่อจากการละเล่นชนกว้างถือเป็นส่วนหนึ่งที่มีมักจะพบเห็นเป็นปกติเพื่อสร้างบรรยากาศในการเชียร์พร้อมกับการดัดแปลงการละเล่นนั้น โดยนำกฎเกณฑ์การพนันมาประยุกต์กับกฎเกณฑ์การละเล่นจนทำให้การละเล่นพื้นบ้านกลายเป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจการพนันในที่สุด และแม้ว่าประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 เพื่อควบคุมการพนัน (วิเศษ สุจินพรัหม และคณะ, 2557, น.12.) แต่การพนันก็มีได้ลดลง และนับวันก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น ดังกรณีการเติมพันในการชนกว้างที่แสดงให้เห็นว่ากฎหมายควบคุมการพนันที่มีอยู่นั้นไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในสังคมไทย กล่าวคือ เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องมักจะมองการชนกว้างเป็นการมั่วสุมเล่นการพนัน การชนกว้างเป็นการทรมานสัตว์เป็นกิจกรรมที่สมควรยกเลิก ขณะที่คนในวงกว้างชนมีทัศนคติไปในทางตรงข้าม โดยเห็นว่าการชนกว้างเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นการอนุรักษ์สายพันธุ์กว้างชนไทยไม่ให้สูญหาย นอกจากนี้การชนกว้างยังเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน รวมทั้งเป็นความสนุกสนานบันเทิงของคนกลุ่มหนึ่ง ส่วนการเล่นการพนันชนกว้างนั้นเป็นของธรรมดา โดยเป็นเพียงการสร้างความตื่นเต้นเร้าใจเท่านั้น ด้วยเหตุนี้การละเล่นชนกว้าง การพนันกว้างจึงเสมือนเป็น “พื้นที่” ที่จะส่องสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่โยงใยสลับซับซ้อนระหว่างเครือข่ายความสัมพันธ์ของกลุ่มคนเล่นกว้างชน การสร้างเศรษฐกิจในชุมชน การสร้างอาชีพและรายได้จากกว้างชนในรูปแบบต่าง ๆ เพิ่มมากยิ่งขึ้น จนทำให้การละเล่นชนกว้างจึงเป็นการละเล่นที่ไม่ได้ถูกมองว่าเป็นเรื่องที่ผิด และยังคงติดอยู่กับวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน โดยอาจเป็นด้วยอาชีพหรือสภาพแวดล้อมผนวกกับความพยายามในการส่งเสริมเพื่ออนุรักษ์การละเล่นชนกว้าง ยิ่งทำให้นักพนันเสียงโซคมืออ้ำที่เข้มแข็ง จากเหตุผลทั้งหมดทำให้การเล่นพนันชนกว้าง

จึงยังผูกติดอยู่กับวิถีชีวิต ของผู้คนชาวเหนือ ตั้งแต่ผู้ใหญ่ไปจนถึงเด็กเยาวชนในท้องถิ่น และมีส่วนในการนำ ผู้คนเหล่านั้นเข้าสู่วงการเล่นพนันในที่สุด

ดังนั้นในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำความเข้าใจถึงพัฒนาการการเล่น ชนกว่างสู่การพนันในภาคเหนือของประเทศไทยเป็นอย่างไรผ่านกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจการพนันชนกว่าง ไม่ว่าจะเป็น เจ้าของบ่อนกว่าง ผู้เสี่ยงโชค พ่อค้ำกว่าง ผู้เพาะเลี้ยงกว่างที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ และลำปาง รวมไปถึงมุ่งอธิบายให้เห็นถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของการเล่นชนกว่างในปัจจุบัน และปัญหาจากการพนันชนกว่างที่แทรกซึมเข้าสู่วิถีชีวิต เพื่อให้สังคมเกิดความตระหนักและสามารถเป็น แนวทางในการควบคุมปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาและพัฒนาการของการชนกว่างในพื้นที่ภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาเครือข่ายความสัมพันธ์ของคนกลุ่มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพนันชนกว่าง มูลค่าทางเศรษฐกิจ และผลกระทบ
3. เพื่อเสนอแนวทางในการสนับสนุนการชนกว่างที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน การป้องกัน และลดผลกระทบด้านลบของการพนันชนกว่าง

3. ขอบเขตการศึกษา (ระบุขอบเขตความครอบคลุมในเชิงประเด็นวิจัย ประชากร และพื้นที่)

การวิจัยในครั้งนี้จะดำเนินการศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมา รูปแบบกิจกรรมและวิธีการ เล่นพนันชนกว่าง รวมถึงเครือข่ายความสัมพันธ์ของคนกลุ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพนันชนกว่าง และผลกระทบจากการเล่นพนันชนกว่าง ตลอดจนแนวทางในการป้องกันปัญหาการพนันชนกว่าง และการสนับสนุนการชนกว่างที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน ผ่านประสบการณ์และมุมมองของกลุ่มคน ที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันกว่างชน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าของบ่อนกว่าง นักเชียร์ นักเสี่ยงโชค ผู้นำชุมชน รวมถึงกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง เช่น พ่อค้ำกว่างชน นักเพาะกว่างชน และกลุ่มอนุรักษ์กว่างชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ จังหวัดเชียงใหม่และลำปาง

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. มีองค์ความรู้เกี่ยวกับการเล่นพนันชนกว่างในพื้นที่ภาคเหนือ ทั้งวิธีการเล่นพนัน เครือข่าย ความสัมพันธ์ของผู้เกี่ยวข้อง ประมาณการวงเงินพนันชนกว่าง และผลกระทบทั้งด้านบวก และด้านลบ รวมถึงแนวทางลดผลกระทบด้านลบจากการพนัน
2. ค้นพบแนวทางสนับสนุนให้การชนกว่างมีความเหมาะสมกับบริบทชุมชน

5. การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม

การเปลี่ยนแปลงถือเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมของกลุ่มคนที่อยู่ในทุกวัฒนธรรม Heraclitus ปรัชญาเมธีชาวกรีกได้เคยกล่าวไว้ ได้เคยกล่าวไว้เมื่อสามพันปีมาแล้วว่า เราไม่เคยจุ่มเท้าลงในสายน้ำเส้นเดียวกันได้ถึง 2 ครั้ง ทุกครั้งเมื่อเราทวนกลับมา สายน้ำนั้นก็เปลี่ยนแปลงไปแล้ว สายน้ำไม่มีวันไหลกลับ เวลาไม่มีวันทวนคืน การเปลี่ยนเป็นสัจธรรมเที่ยงแท้ของชีวิตและธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมก็ต้องมีการปรับตัวเปลี่ยนแปลงเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาเช่นเดียวกัน (ยศ สันตสมบัติ, 2544, น. 259.) นอกจากนี้ สุริชัย หวันแก้ว (2535) ยังได้ให้คำจำกัดความว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ว่าหมายถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ที่เป็นสมาชิกของสังคมนั้น ๆ โดยการเปลี่ยนแปลงจะเกิดขึ้นจากโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มทั้งภายในและภายนอก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงภายนอก สุริชัยได้เสนอว่า เป็นการรับเอาเทคโนโลยีจากภายนอกเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งการเปลี่ยนเกิดขึ้นจากความยินยอมพร้อมใจในการเปลี่ยนแปลงโดยสังคมนั้น ๆ แต่ในบางสถานการณ์ก็เป็นการบังคับเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงภายในเกิดจากการคิดค้นหรือผลิตใหม่ขึ้นในสังคม ทั้งในเรื่องของการต่อสู้ที่เกิดจากกระบวนการทางสังคม การเปลี่ยนแปลงจากชนชั้นนำหรือการปฏิวัติ เป็นต้น

ทั้งนี้ในทางมานุษยวิทยา ยศ สันตสมบัติ (2544) ได้เสนอคล้ายคลึงกับ สุริชัย หวันแก้ว (2535) ว่านักมานุษยวิทยามักอธิบายการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ด้วยมโนทัศน์ บางประการเช่น 1. การค้นพบและการคิดค้น (Discovery and invention) ไม่ว่าจะเป็นการคิดค้นเครื่องมือเครื่องใช้หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งเชื่อว่าจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม 2. การแพร่กระจายทางวัฒนธรรม (Diffusion) เช่น การหยิบยืมความคิด ความเชื่อหรือเทคโนโลยีการผลิตจากสังคมวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่อยู่ใกล้เคียง และ 3. การครอบงำทางวัฒนธรรม (Acculturation) ซึ่งหมายถึงการปะทะสังสรรค์ระหว่างวัฒนธรรม 2 วัฒนธรรมซึ่งแตกต่างกันทั้งในด้านของอำนาจทางเศรษฐกิจการเมืองและความเจริญทางเทคโนโลยี ซึ่งในภาวะการณ์เช่นนี้ การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างกันและกัน มักจะเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือวัฒนธรรมที่มีสถานะและอำนาจทางเศรษฐกิจและการเมืองต่อยกกว่า จะเป็นฝ่ายถูกครอบงำและยึดยึดแนวความคิดและแบบแผนทางวัฒนธรรมอื่น ๆ

แต่ในขณะเดียวกัน ผ่องพันธุ์ มณีรัตน์ (2521) ได้อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงมีปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อันได้แก่ การที่สังคมจะยอมรับการเปลี่ยนแปลงในระบบเดิมพลังที่สามารถต่อต้านการเปลี่ยนแปลงได้ คือ กระบวนการขัดเกลาทางสังคมและการควบคุมทางสังคมจากแนวคิดข้างต้นเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม นับได้ว่าการมองเรื่องการเปลี่ยนแปลงไม่ได้เป็นเพียงการเปลี่ยนแปลงที่จะพัฒนาไปในด้านบวกเสมอ แต่ในทางแนวคิดที่ผู้วิจัยได้ทบทวนกลับพบว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีในปัจจุบันที่เรียกว่าโลกยุคดิจิทัล ได้นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงในแบบแผนความสัมพันธ์การดำเนินชีวิตของผู้คน ตลอดจนพฤติกรรมกรรมการบริโภควิถีการดำเนินชีวิต พักผ่อนหย่อนใจ แบบแผนเครือข่ายความสัมพันธ์ และรวมไปถึงการเกิดพื้นที่การพนัน

และรูปแบบการเล่นพนันที่เกิดขึ้นมาใหม่ หรืออาจมีการผสมผสานกับกิจกรรมการละเล่นที่มีอยู่ในพื้นที่ ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นกิจกรรมเชิงสังคมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของผู้คนในพื้นที่มาช้านาน

5.2 แนวคิดเกี่ยวกับการพนัน

การเล่นพนันแบบไทยไม่พบหลักฐานที่แน่นอนว่าเป็นอะไร อาจเป็นการเล่นการพนันโดยใช้สัตว์ เป็นเครื่องมือ เช่น การตีไก่ การกัดปลากัด และการชนวัว มีหลักฐานปรากฏในจดหมายเหตุของซิมองเดอลาลูแบร์เอกอัครราชทูตฝรั่งเศส สมัยพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 เข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ ในปีพ.ศ. 2230 โดยลาลูแบร์ได้บันทึกไว้ว่า คนไทยนิยมการเล่นการพนันกันมากถึงกับเสียหมดเนื้อหมดตัว ที่เดียว ความตอนหนึ่ง “ชาวสยามรักเล่นการพนันกันเหลือเกิน จนกระทั่งฉิบหายขายตนหรือไม่ก็ขายบุตรธิดาของตน (ให้ตกไปเป็นทาส) ด้วยในประเทศนี้ถ้าลูกหนี้คนใดไม่มีเงินทองหรือข้าวของตีราคาให้เจ้าหนี้แล้วก็ขายลูกเต้าของตนเพื่อชำระหนี้สินไปได้และยังไม่พอกับหนี้สินที่ตนทำไว้ตัวเองก็ตกเป็นทาสไปด้วยอีกคน คนไทยนิยมการชนไก่มากแม้พระเจ้าแผ่นดินจะทรงห้ามและปรับโทษเอากับผู้ฝ่าฝืน เมื่อมีการชนไก่ชนที่ใดฝูงชนจะรีบไปดูกันแน่นขนัด พนันขันต่อ ทุกคนมีส่วนร่วมในการชนไก่ด้วย และก็มีมักจะลงท้ายด้วยการทะเลาะวิวาทกัน กระทั่งว่า เมื่อเสร็จการชนไก่แล้วยังมีการชกกันเป็นขวัญตาอีกด้วยด้วยการชนควายและชนช้างยิ่งสนุกใหญ่ แต่หาดูได้ยาก” (กิติกร มีทรัพย์, 2528 อ้างใน สมชาย ลากใหญ่, 2560, น.28)

ทั้งนี้ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ปี 2554 ได้มีการนิยามหมายถึงของการพนันว่าเป็น การเล่นเอาเงิน หรือสิ่งอื่นโดยอาศัยความฉลาด ความชำนาญ เล่ห์เหลี่ยม ไหวพริบ และมีมือรวมทั้งโชคด้วย ซึ่งหากพิจารณาความหมายดังกล่าวแล้ว พบว่ามีความสอดคล้องกับความหมายของการพนันตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2473 และ พุทธศักราช 2478 ซึ่งถึงแม้จะไม่ได้มีการให้ความหมายของการพนันไว้อย่างชัดเจน มีแต่เพียงรูปแบบและวิธีการเล่นพนันกำหนดไว้ในบัญชี ก. และบัญชี ข. เท่านั้น (กลุ่มบัญชี ก. คือ การพนันที่ห้ามมิให้จัด หรือเข้าเล่นโดยเด็ดขาด เว้นแต่รัฐบาลจะพิจารณาเห็นควรอนุญาต ในสถานที่ใด ภายใต้เงื่อนไขใด ๆ โดยออกเป็นพระราชกฤษฎีกา และกลุ่มบัญชี ข. คือ การพนันที่อนุญาตให้เล่นได้ภายใต้การออกใบอนุญาตหรือกฎกระทรวงอนุญาตให้จัดมีขึ้นได้จากรัฐ) แต่ก็สามารถสรุปได้ว่าการพนัน คือการเสี่ยงโชค การทำนาย โดยใช้เงินหรือทรัพย์สินอื่นเป็นสิ่งแลกเปลี่ยนให้ได้มาซึ่งของรางวัล ทั้งนี้ การพนันจะประกอบด้วยคน 2 กลุ่ม คือ ผู้จัดให้มีการเล่น มีวัตถุประสงค์เพื่อนำมาซึ่งผลประโยชน์แก่ตน และผู้เข้าเล่น มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเอาเงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่น เมื่อเปรียบเทียบความหมายของการพนันในประเทศไทยกับต่างชาติ ก็จะพบว่า การให้ความหมายของการพนันในต่างชาติเอง มีความใกล้เคียงกับความหมายของการพนันในประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยโครงการการศึกษาด้านการพนันแห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย วิทยาเขตลอสแอนเจลิส และสำนักงานว่าด้วยปัญหาการพนัน ระบุไว้ว่า การพนัน (gambling) คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเสี่ยงโดยใช้สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่มีค่า (มักเป็นเงิน) ในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ผลลัพธ์ไม่แน่นอน การเสี่ยงที่กระทำเป็นไปโดยการมีความหวังว่าจะได้สิ่งตอบแทนทันที อาจต้องมีทักษะเกี่ยวข้องซึ่งอาจลดความเสี่ยงลง แต่ไม่อาจกำจัด ความไม่แน่นอนได้ (กัญญารัตน์ เลียงผา, 2563, น.14-15) ดังนั้นโดยทั่วไปแล้วการพนันจึงมักหมายถึง อะไรก็ได้ที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงหรือความไม่แน่นอน

ซึ่งอาจเป็นเรื่องธรรมดาในชีวิตประจำวัน แต่ในทางการศึกษานั้นคำว่า การพนัน หมายถึงอะไรก็ได้ที่มีลักษณะ เป็นธุรกรรมทางการเงิน (Financial Transaction) ที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ของความไม่แน่นอน ทั้งนี้ก็เพื่อแยก การพนันที่ต้องการศึกษาออกจากกิจกรรมที่ขึ้นอยู่กับความไม่แน่นอนอื่น ๆ

สำหรับการนิยามความหมายของการพนันท้องถิ่น หรือการพนันระดับท้องถิ่นนั้น กนกศักดิ์ แก้วเทพ, 2556 ได้อธิบายว่า เป็นการพนันที่ค่อย ๆ แทรกซึมอยู่ในสังคมไทย ผ่านการสืบทอดวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิม ซึ่งการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณีนี้ ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง และถูกขยายความมากขึ้น เพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยว รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ มีผลให้ธุรกิจการพนันมีการเติบโต และขยายตัวเข้าไปในพื้นที่ต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นจึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่สุดท้ายการส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นจึงถูกแทรก ด้วยธุรกิจการพนัน การพนันระดับท้องถิ่นมีหลากหลายรูปแบบตามแต่ละท้องถิ่นซึ่งส่วนใหญ่เป็นการพนัน แบบไทยที่มีมาแต่เดิม โดยมักเป็นเกมกีฬาที่ใช้สำหรับพักผ่อนหย่อนใจ และคลายความเหนื่อยล้า จากการทำงาน ซึ่งแต่เดิมนั้นยังไม่ได้มีการพนันเข้ามาเกี่ยวข้อง การเล่นพนันแบบไทยไม่พบหลักฐานที่แน่นอน ว่าเป็นอะไร สันนิษฐานว่าอาจเป็นการพนันโดยใช้สัตว์เป็นเครื่องมือ เช่น การตีไก่หรือชนไก่ การกัดปลากัด และการชนวัว ต่อมาเมื่อสังคมโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นจึงเกิดการเปลี่ยนผ่านของประเพณีท้องถิ่นตามบริบท ทุนนิยมแห่งยุค จนกลายเป็นการพนันขั้นต่อในระดับรากหญ้าการพนันท้องถิ่น ทั้งที่มีฐานมาจากประเพณี การละเล่นพื้นบ้าน เช่น พนันสัตว์ และที่มีฐานมาจากพิธีกรรมความเชื่อ เช่น การพนันบั้งไฟลั่นแล้วแต่นำไปสู่ธุรกิจการพนันที่มีขอบเขตกว้างขวางโดยเฉพาะเมื่อมี “ส่วยการพนัน” ประเภทต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง “ส่วยการพนัน” ได้ส่งผลให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายกลุ่มผลประโยชน์ที่เอื้อผลประโยชน์ต่อกัน ในการอันเกี่ยวกับการจัดให้มีหรือเล่นพนัน และเครือข่ายดังกล่าว มีแนวโน้มที่จะขยายใหญ่โตมากขึ้น ควบคู่ไปกับการเพิ่มขึ้นของการเล่นพนัน จึงนับว่ามีส่วนสำคัญที่ทำให้จำนวนผู้เล่นการพนันเพิ่มมากขึ้น เพราะทำให้ผู้เล่นพนันมีความมั่นใจในความปลอดภัยจากการจับกุมจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ (กนกศักดิ์ แก้วเทพ, 2556; นวลน้อย ตรีรัตน์, 2557, น.4)

หากพิจารณาการพนันในเชิงวัฒนธรรม การพนันถือได้ว่าเป็น “การเล่น” (play) แบบหนึ่งในสังคม นักสังคมวิทยาเชิงโครงสร้างหน้าที่นิยมเชื่อว่าการพนันเป็นสิ่งที่ช่วยบรรเทาความรู้สึกขุ่นข้องหมองใจของผู้คน ในสังคมที่ถูกกดทับด้วยแรงกดดันระบบเศรษฐกิจทุนนิยม การศึกษาจำนวนมากสะท้อนให้เห็นการหลีกเลี่ยง จากกิจวัตรประจำในหน้าที่การงาน (routine) ในสังคมสมัยใหม่เป็นเหตุผลให้เกิดการเล่นการพนัน ผู้คนไม่ เพียงแต่หาทางในการหลบหนีจากความคับข้องใจจากสถานะที่พวกเขาดำรงอยู่ในโครงสร้างทางสังคม แต่ยังเพราะขาดที่ยึดเหนี่ยวและรู้สึกแปลกแยกกับสังคม และจากรูปแบบในชีวิตประจำวันทำให้ผู้คนรู้สึกเบื่อ หน่าย การพนันจึงถูกมองในฐานะของการบำบัดอาการด้วยตนเองจากภาวะต่างๆ ดังกล่าว การพนันทำหน้าที่ สำคัญคือ เป็น safety valve ในการลดระดับความขุ่นข้องหมองใจและความตึงเครียดที่เกิดขึ้นกับปัจเจก บุคคล ซึ่ง เป็นความรู้สึกที่ถูกสร้างจากการดำรงอยู่ของผู้คนในระบบทุนนิยมที่ตกอยู่ภายใต้ความต้องการ ของแบบวิถีการผลิตอุตสาหกรรม แต่ขณะเดียวกันการตกอยู่ภายใต้แบบวิถีการผลิตดังกล่าวก็ไม่เชื่อว่าทุกคน จะประสบความสำเร็จแม้ว่าจะมีการทำงานอย่างหนักเพียงใดก็ตาม เพราะฉะนั้นการพนันจึงเป็นส่วนหนึ่ง ของสังคมที่ช่วยลดความตึงเครียดและความขุ่นข้องหมองใจลง เพราะการเข้าสู่การเล่นการพนันทำให้ปัจเจก

บุคคล สามารถผันถึงชัยชนะที่ได้มาจากโชคชะตาและสามารถได้มาซึ่งคุณลักษณะของความสำเร็จ รวมถึงความรู้สึก ที่สามารถควบคุมและจัดการทรัพยากรของตนเองได้(จันทร์ธา ธนะวัฒน์วงศ์ และคณะ ,2557,น.6-7.)

นอกจากนี้ McMillen, Marshall, Murphy, Lorenzen, and Wangh (2004) ได้ทำการศึกษา ถึงมุมมองของผลกระทบของการเล่นการพนันทั้งในด้านบวกและลบ โดยการเล่นพนันในด้านลบนั้นพบว่าการพนันถือเป็นปัญหาของสังคม (Gambling as a social problem) การวิจัยจำนวนมากยังคงให้การยอมรับ ไม่มากนักน้อยเกี่ยวกับสมมติฐานในแง่ลบและการมีกฎหมายห้ามการพนันที่ได้ปรากฏขึ้นในโลกตะวันตก สมัยก่อนสงครามมี 3 รูปแบบที่สำคัญ

1. นักเสรีนิยมตั้งสมมติฐานว่าตัวกำหนดพื้นฐาน (Fundamental Determinant) ของการเล่นการพนัน คือ ทางเลือกส่วนตัว การปรับรูปแบบให้การพนันเป็นสิ่งถูกกฎหมายไม่มีผลอะไรต่อสภาพสังคม พื้นฐานความเชื่อนี้คือความเข้าใจว่าการพนันเป็นมุมหนึ่งของการเล่น

2. นักอนุรักษ์นิยมเห็นว่าเนื่องจากการพนันแตกต่างจากกิจกรรมยามว่าง (Leisure) อื่น ๆ ในแง่ของศีลธรรมและจรรยาบรรณ จึงตั้งสมมติฐานว่าการพนันเป็นหรืออย่างน้อยที่สุดก็มีศักยภาพที่จะเป็น “ปัญหาสังคม” ซึ่งจำเป็นต้องมีการควบคุมการนำเสนอการพนันในเชิงลบและในเชิงตำหนิตลอดจนการยอมรับการอ้างของรัฐที่มีอำนาจและเครื่องมือดำเนินการในการกำหนดเนื้อหาและขอบเขตของการพนันในสังคมล้วนอยู่บนพื้นฐานทางความคิดร่วมกันเกี่ยวกับผลเสียที่เป็นไปได้จากการพนัน จุดกำเนิดของการประณามการพนันอย่างกว้างขวางเป็นเรื่องที่สลับซับซ้อน แต่ที่สำคัญน่าจะมาจากความเชื่อทางศาสนา วิธีศึกษาแบบนี้มาจากความคิดที่ยึดถือกันอย่างกว้างขวางสมัยหลังสงคราม ซึ่งเป็นระยะที่มีการสร้างอุตสาหกรรมใหม่ที่ถือว่าการเล่นการพนันเป็นความพยายามของนักพนันที่จะหาเงินอย่างง่าย ๆ

3. นักปฏิรูปสังคมที่ศึกษาการเล่นการพนันและผลกระทบภายใต้กรอบศีลธรรม สะท้อนความหมายของการพนันตามกฎหมายและความพยายามในการกีดกันในขณะนั้น ได้ตีความหมายของการพนัน ทั้งทางกฎหมายและการเมือง รวมทั้งผลที่ตามมาในแง่ของความไม่สงบเรียบร้อย อาศัยการเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดทางสังคมวิทยา การใช้เหตุผลและการควบคุมทางสังคมของนโยบายปัจจุบันเป็นพื้นฐาน การเสนอแนวคิดการเล่นที่ถูกหรือผิดกฎหมาย ความผิดปกติ และพฤติกรรมที่ปกติ

ส่วนผลกระทบด้านบวกในการเล่นการพนันนั้น พบว่าการพนันเป็นการบันเทิงนาการ (Gambling as leisure) โดยนักสังคมวิทยาแนวเสรีนิยมซึ่งเริ่มได้รับการยอมรับในช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่สองได้ให้คำอธิบายในเชิงบวกยิ่งขึ้นเกี่ยวกับการพนันว่าเป็นกิจกรรมยามว่างที่ถูกกฎหมายในสมัยหลังสงคราม โอกาสสำหรับ “ผู้ใช้แรงงานที่มีฐานะ” ที่จะมีส่วนรวมในการเล่นที่ถูกจัดขึ้นได้เพิ่มขึ้นเป็นอย่างมากในหลายประเทศพร้อม ๆ กับสถานภาพทางกฎหมายและการยอมรับการยอมรับจากสังคมที่เพิ่มขึ้น การพนันเริ่มไม่ถูกมองว่าเป็นปัญหาสังคมที่จะนำไปสู่ความเสื่อมทางศีลธรรมและอาชญากรรมอีกต่อไป ในมุมมองของนักคิดที่ใช้ทฤษฎีหน้าที่นิยม (Functionalist) การพนันเริ่มถูกมองทั้งในแง่ที่เป็นกิจกรรมที่เป็นเครื่องมือนำไปสู่เป้าหมายทางเศรษฐกิจ และในฐานะที่เป็นกิจกรรมทางสังคมที่แสดงออก โดยให้ความสำคัญโดยตัวของมันเอง ซึ่งในอดีตก็เคยมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่าสมาชิกของสังคมชั้นสูงในสมัย ทศวรรษที่ 19 สามารถที่จะแสดงสถานะทางสังคม

และความมั่งคั่ง โดยการใช้จ่ายเพื่อการบันเทิงในบางสิ่งบางอย่าง เช่น การพนันอย่างเปิดเผย ขณะเดียวกันนักเศรษฐศาสตร์ สมัยหลังสงครามมีความเห็นร่วมกันว่านักพนันมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกอย่างมีเหตุผลในการเพิ่มความมั่งคั่งและสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของตัวเอง

การก่อตัวทางทฤษฎีที่เป็นศูนย์กลางซึ่งเป็นพื้นฐานทางสังคมวิทยาในการศึกษาการพนันในมุมมองที่เป็นบวกเกิดจากความเห็นที่ว่า การพนันเปิดโอกาสให้นักเล่นได้แสดงบุคลิกที่แข็งแกร่งและตั้งใจจะเสี่ยง ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่สังคมให้การยกย่องเช่นเดียวกับความกล้าหาญหรือความซื่อสัตย์ และการพนันมีข้อดีในการควบคุมศีลธรรมและการเมืองของสังคม เพราะเป็นการตอกย้ำค่านิยมที่มีมาแต่เดิมในขณะที่ยังเป็นสิ่งที่ทดแทนความท้าทายที่หมดไปในชีวิต และยังมีหน้าที่ทางสังคมที่เป็นศูนย์รวมที่เป็นประโยชน์ในการพบปะสังสรรค์ และการปฏิบัติตามระเบียบสังคมอีกด้วย ผลงานด้านทฤษฎีของการศึกษาสังคมศาสตร์คือการมองการพนันในมุมมองที่ผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของการพักผ่อน (Leisure) จากมุมมองนี้การพนันเป็นสิ่งที่ให้ความบันเทิงและได้รับความนิยมด้วยตัวของมันเอง ดังนั้นการศึกษาส่วนใหญ่จึงเกี่ยวข้องกับคำถามที่ว่าใครเป็นผู้เล่นและเหตุใดพวกเขาจึงเล่นเช่นนั้น การศึกษาจำนวนมากมุ่งจุดสนใจที่จิตวิทยาของการพนัน โดยพยายามศึกษาแรงจูงใจและพฤติกรรมของคนที่เกี่ยวข้องในกระบวนการเล่นจากมุมมองอันกว้างนี้

5.3 การทบทวนวรรณกรรม/สารสนเทศ (information) ที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการทบทวนงานเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วัฒนธรรมการชนสัตว์กับการพนันขั้นต่อ

5.3.1 วัฒนธรรมการชนสัตว์กับการพนันขั้นต่อ

สำหรับงานศึกษาในประเด็นวัฒนธรรมการชนสัตว์กับการอธิบายตัวตนของคนหลากหลายวัฒนธรรมจากการทบทวนงานศึกษาที่เกี่ยวข้องพบว่างานศึกษาของ คลิฟฟอร์ด เกียร์ซ (Clifford Geertz) เรื่อง “Deep Play : Notes on the Balinese Cock fight” ในหนังสือ The Interpretation of Cultures ถือเป็นงานในสายมานุษยวิทยาที่ถือเป็นงานคลาสสิกที่พยายามอธิบายวัฒนธรรมการชนไก่ในบาหลี ที่สะท้อนมิติทางสังคม วัฒนธรรม ของชาวบาหลีผ่านการชนไก่ได้เป็นอย่างดี เขาพบว่าการชนไก่ของชาวบาหลีเป็นเสมือนการสังเวย ซึ่งต้องจัดให้มีก่อนงานฉลองที่วัด (temple festival) ทุกครั้ง ส่วนการต่อสู้ของไก่ กลุ่มคนที่เข้าร่วมการพนันขั้นต่อ ล้วนแล้วแต่เปรียบเสมือนการแสดงละครที่สะท้อนความวิตกกังวล เกี่ยวกับสถานภาพทางสังคม ซึ่งเชื่อมโยงถึงเรื่องความตาย การโกรธแค้นคลุ้มคลั่ง ความทะนงตัว ความเป็นชาย ปฏิสัมพันธ์ของคนในชุมชน ความเมตตา ตลอดจน โชคเคราะห์ ฯลฯ

อับดุลลาตีฟ การ์ (2559) ศึกษาเรื่อง นกกรงหัวจุกพนันพื้นบ้านในสังคมมุสลิมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้เขาพบว่า ผลกระทบที่เกิดจากการแข่งขันนกกรงหัวจุกในสังคมมุสลิมสามจังหวัด ภาคใต้ในภาพรวมในประเด็นการเลี้ยงและการแข่งขันนกกรงหัวจุกถือว่าไม่มีผลกระทบต่อครอบครัวมากนัก เพราะนักเล่นนกมีอาชีพส่วนใหญ่ หมายถึงนักล่ารางวัลจะเป็นคนมีเงินจึงไม่กระทบต่อการเลี้ยงดูครอบครัวโดยเฉพาะในด้านการเงิน หากมีบ้างก็เรื่องเวลาที่อยู่กับครอบครัวอาจลดลงบ้าง แต่ส่วนมากครอบครัวรับได้ เพราะคนที่เลี้ยงสามารถหาเงินให้ครอบครัวได้บางรายผ่อนรถ ผ่อนบ้านจากเงินแข่งนก ส่วนนักเล่นนกสมัครเล่นที่ลงเล่นตามกระแสลงสนามแข่งระดับหมู่บ้านนาน ๆ ครั้งกลุ่มนี้เมื่อความนิยมลดลงก็จะเลิกเลี้ยงไปที่มีแชนอยู่หน้าบ้านก็เพราะ

ชื่อมาแล้วและเลี้ยงเพื่อความสวยงาม ฟังเสียงเล่นๆยามเลิกงานเพียงเท่านั้น ไม่ได้เอาจริงจังหรือทุ่มเทให้มากนัก ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นและอาจส่งผลกระทบต่อครอบครัวจากการเลี้ยงนกกรงและการแข่งขันนกกรงนั้น พบว่าหากจะมีผลกระทบก็ต่อเมื่อภรรยาไม่เข้าใจกันกับผู้เลี้ยงเป็นต้น

งานของแมนวาท กุญชร ณ อยุธยา (2556) ที่ได้ศึกษาการพนันไก่ชนในหลายภูมิภาคของประเทศไทย ถึงรายละเอียดของกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ทั้งในเรื่องกฎหมาย นโยบาย มาตรการควบคุมการพนันชนไก่ของรัฐ และการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้คนที่เกี่ยวข้องกับการเล่นพนันไก่ชนว่าเป็นอย่างไร นอกจากนี้ยังนำเสนอให้เห็นถึงเรื่องของบริหารจัดการหรือการกำกับดูแลเรื่องการชนไก่ที่ยังมีความคลุมเครือเสมอมาระหว่างคำว่า การส่งเสริม อนุรักษ์ หรือ การปราบปราม รวมทั้งสาเหตุของการพัฒนาการชนไก่พื้นบ้านไปสู่การพนันเต็มรูปแบบ ผลกระทบต่อสังคม ตลอดจนนำเสนอข้อมูลจากกลุ่มหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพนันชนไก่เพื่อทำความเข้าใจด้วยการหาข้อเท็จจริงจากการพนันชนไก่ในทุกมิติไม่ใช่แค่เฉพาะกับชาวบ้านเท่านั้น

นอกจากนี้งานศึกษาของสุวรรณา กลั่นแสง (2555) เข้าไปศึกษาสถานการณ์การชนไก่ในจังหวัดสมุทรสงคราม ซึ่งได้พบว่าการเล่นพนันไก่ในจังหวัดสมุทรสงคราม เป็นไปด้วยความสนุกสนานและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในวงพนัน และการรวมกลุ่มไปเล่นพนันตามพื้นที่ต่างจังหวัด เช่น ราชบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี โดยการตามไก่เก่งตัวที่ตนเองชื่นชอบ และนอกจากนี้เขายังตั้งคำถามว่าทำไมสนามชนไก่ในจังหวัดสมุทรสงครามจึงเป็นจังหวัดที่ไม่มีสนามชนไก่ที่ได้รับใบอนุญาตอย่างถูกต้องตามกฎหมาย และพบว่าจังหวัดสมุทรสงครามมีพื้นที่ไม่เพียงพอในการจัดตั้งสนามชนไก่ มีระบบการป้องกันใช้หวัดนกที่ยากต่อการเขียนหนังสือขออนุญาต เนื่องจากต้องขนย้ายสัตว์ และค่าใช้จ่ายนอกระบบมีจำนวนมาก ทั้งนี้จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่างานของสุวรรณา ได้ขยายความเข้าใจในเรื่องสถานการณ์การพนันไก่ชนในพื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามให้เข้าใจมากขึ้นเรื่องของบริบทที่เอื้อต่อการพนันไก่ชน

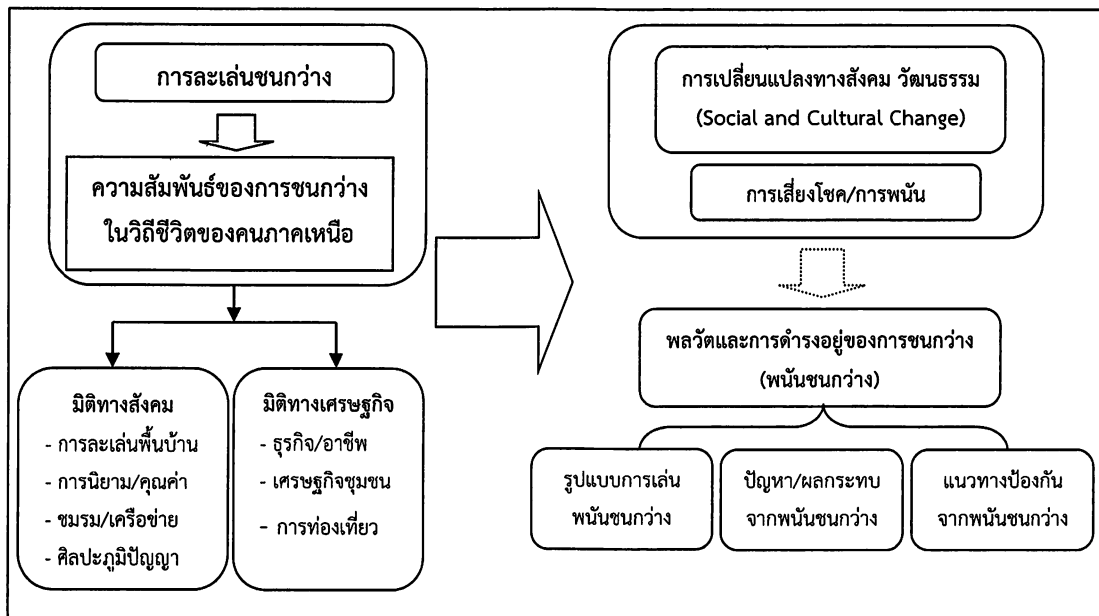
ทั้งนี้งานของ อาคม เดชทองคำ (2547) ได้อธิบายประเด็นการชนสัตว์ให้ขยายออกไปมากกว่าการมองเรื่องภูมิปัญญาในการดำเนินชีวิตของผู้คน หากแต่เป็นการพยายามเชื่อมโยงเรื่องการละเล่นการพนันว่าเป็นเครื่องสะท้อนตัวตน วิถีของความเป็นคนที่เป็นเจ้าของวัฒนธรรม รวมทั้งอธิบายบุคลิกของผู้คนที่มีชีวิตอยู่ในแต่ละภูมิภาคของประเทศไทย โดยอาคม ได้เข้าไปศึกษาการเล่นพนันชนวัวในเขตพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยเขามุ่งที่จะอธิบายโครงสร้างวัฒนธรรมภาคใต้กับการพัฒนา พร้อมทั้งต้องการอธิบายบุคลิกภาพของคนใต้โดยใช้วัฒนธรรมการชนวัวเป็นตัวอธิบายภาพของคนใต้ ซึ่งเขาพบว่า วัฒนธรรมการชนวัวไม่ใช่เป็นเพียงการละเล่น (การพนัน) แต่ยังมีมิติของความคิดความเชื่อเรื่องการคัดสายพันธุ์วัวผูกโยงไปในเรื่องของการใช้ภูมิปัญญาแบบพุทธเกษตรไทยและฮินดู ที่สามารถเอื้อให้เกิดชัยชนะในการชนวัว นอกจากประเด็นข้างต้นเขายังพบว่า ผู้เลี้ยงดูแลวัวชนของตนเองอย่างดีซึ่งนี้รวมถึงการที่ผู้เข้าชนจะพยายามทุกวิถีทางที่จะให้ตนเป็นผู้ชนะ นอกจากนี้งานวิจัยยังพบว่ามิติการมองเรื่องการชนวัวของคนเลี้ยงวัวผ่านสายตากันนี้อาจเป็นเรื่องที่สกปรก คนภายนอกอาจมองว่าเป็นการทรมาณสัตว์บ้างมองว่าเป็นการรวมตัวกันของนักเลงหัวไม้รวมไปถึงการก่ออาชญากรรม รวมไปถึงการประกอบธุรกิจที่ผิดกฎหมาย แต่งานวิจัยชิ้นนี้พบว่ามีการสร้างเครือข่ายธุรกิจสืบเนื่องจากการชนวัวตามมามากมาย เช่น การเกิดขึ้นของอาชีพเลี้ยงวัวและตัดหญ้ารับจ้าง

สร้างโรงเรียน ให้เช่าพื้นที่การเพาะพันธุ์วัว ตลอดจนการขายอาหาร เครื่องดื่ม และผลผลิตในท้องถิ่นในวัวที่มีการชนวัว ตลอดจนถึงมีอาชีพรับจ้างถ่ายทำวิดีโอที่ศน์ ทั้งนี้ทุกอาชีพสามารถช่วยสร้างรายได้เลี้ยงปากเลี้ยงท้องของชุมชนในท้องถิ่นจำนวนมาก เขาจึงเสนอว่าการชนวัวอาจนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นภาคใต้ได้

จากการทบทวนงานศึกษาข้างต้นผู้วิจัยเห็นว่าในประเด็นเรื่องพนันชนกวางยังขาดมิติในเรื่องการเปลี่ยนแปลง รูปแบบกิจกรรมและวิธีการเล่นพนันชนกวางในพื้นที่ภาคเหนือ ตลอดจนรูปแบบของธุรกิจพนันที่บ้านชนกวางและผลกระทบจากการพนันชนกวาง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าหากเรามองการชนกวางเพียงการพนัน หรือการพนันสัตว์เราอาจมองไม่เห็นความเป็นพลวัตของการสร้างตัวตนของผู้คนในพื้นที่ภาคเหนือได้ หรือแม้กระทั่งเราอาจจะละเลยความสัมพันธ์ของระบบเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากพื้นที่ทางวัฒนธรรมที่ซ้อนทับบนสนามของการชนกวาง ซึ่งจะนำไปสู่การหาแนวทางในการป้องกันปัญหาการพนันชนกวางและการสนับสนุนการชนกวางที่เหมาะสม

6. กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในงานวิจัย “ชนกวาง” การพนันที่บ้านในภาคเหนือตอนบนของไทยในครั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากมีแนวคิดจากการศึกษาในรูปแบบปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology study) โดยมองผ่านแนวคิดเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม ความเสี่ยงและการพนัน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อทำความเข้าใจถึงความเป็นมาและการนิยามความหมายของการชนกวางในพื้นที่ภาคเหนือ รวมถึงรูปแบบและวิธีการเล่นพนันชนกวางที่เกิดขึ้นในบ่อนหรือสนามชนกวางซึ่งถูกพัฒนาดัดแปลงใหม่ภายใต้ความทันสมัยและการเปลี่ยนแปลงของระบบการผลิต จากการผลิตแบบเกษตรกรรม เป็นสังคมอุตสาหกรรมที่ในยุคหนึ่งกวางเป็นตัวแทนของกิจกรรมยามว่างของชายในภาคเหนือ จนนำไปสู่ผลกระทบและการพยายามหาแนวทางในการป้องกันปัญหาจากการเล่นพนันชนกวางที่อาจเกิดขึ้นตามมา

7. ตัวแปรที่ศึกษา/นิยามคำศัพท์ (ควรสอดคล้องกับตัวแปรในกรอบแนวคิด)

แมงกว่าง หมายถึง ชื่อเรียกของแมลงพวกด้วงปีกแข็งที่คืบคลานของนักเรียนกวางชนในพื้นที่ภาคเหนือ มี 6 ขา สำหรับตัวผู้จะมีเขาไว้สำหรับหนีบต่อสู้ จึงทำให้ผู้คนในภาคเหนือนิยมนำกวางตัวผู้มาทำการละเล่น ยามว่างเว้นจากการทำงานหรือหลังเสร็จสิ้นจากการเพาะปลูกในช่วงฤดูฝน

การพนันชนกวาง หมายถึง กิจกรรมการเสี่ยงได้เสียจากผลการแข่งขันชนกวางของกลุ่มนักแสดง โชคสองฝ่ายที่จะเลือกข้างกวางชนแต่ละตัวที่กำลังจะชนหรือกำลังชน ที่อยู่รายล้อมสนามชนกวาง ซึ่งมักจะ เกิดขึ้นยามค่ำคืนตลอดช่วงวันฤดูกาลชนกวาง โดยเจ้าของกวางชนรวมถึงผู้เข้าชมอาจมีการวางเงินเดิมพันมาก น้อยขึ้นอยู่กับความพอใจ

สนามชนกวาง หมายถึง สถานที่ให้มีการนำกวางมาชนกัน มักถูกจัดขึ้นในอาคารที่มีพื้นที่ที่โล่ง โดยจะมีการจัดเตรียมนั่งร้าน และไม้คองที่ใช้สำหรับชนกวางไว้ให้กับผู้ที่นำกวางของตนเองขึ้นไป ทำการประลองชนกวาง ส่วนพื้นที่รอบนั่งร้านก็จะถูกรายล้อมด้วยผู้เข้าชมมายืนดูการแข่งขัน โดยเจ้าของสนามชนกวาง หรือผู้จัดงานคอยควบคุมจัดการชนกวางภายใต้กฎกติกาตามที่ได้กำหนดไว้

8. รูปแบบการศึกษา

การศึกษาวิจัย “ชนกวาง” การพนันพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบนของไทยในครั้งนี้ ได้อาศัย แนวทางการออกแบบการวิจัยจากรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) ด้วยวิธีการศึกษา เชิงปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology study) โดยมองผ่านแนวคิดเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม และการพนัน เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับการเล่นพนันท้องถิ่นในสังคมภาคเหนือ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) และการสังเกตการณ์แบบไม่มี ส่วนร่วม (non-participant observation) ทั้งนี้ผู้วิจัยจะให้ความสำคัญกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในสนาม ชนกวาง และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการชนกวางเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ เนื่องจากถือเป็นสถานที่ ที่จะทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์ปะทะปะสานของกลุ่มคนที่เกี่ยวข้องที่อยู่ทั้งในและนอกสนามชนกวาง และช่วยให้ผู้วิจัยสามารถทำความเข้าใจและให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานการณ์ รูปแบบวิธีการเล่นพนันชนกวาง รวมถึงธุรกิจพนันพื้นบ้านชนกวางและผลกระทบจากการพนันชนกวางที่จะนำไปสู่การหาแนวทาง ในการป้องกันปัญหาการพนันชนกวาง และการสนับสนุนการชนกวางที่เหมาะสมกับบริบทชุมชน

9. พื้นที่ ประชากร ขนาดตัวอย่าง และการเลือกตัวอย่าง

การวิจัย “ชนกวาง” การพนันพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบนของไทยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ศึกษา ในเขตจังหวัดเชียงใหม่และลำปาง ซึ่งถือเป็นพื้นที่ที่มีสนามชนกวางและประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่เล่นชนกวาง จำนวนมากหลากหลายวัย รวมถึงมีฟาร์มเพาะเลี้ยงกวางชนที่มีชื่อเสียงจำนวนหลายฟาร์ม นอกจากนี้ยังถือเป็นพื้นที่ที่มีการจัดงานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกวางอยู่เป็นประจำ งานประจำปีของดีดอยหล่อ จังหวัดเชียงใหม่ กิจกรรมบ้านรักษ์กวางสัญจร นครลำปาง ณ สนามลำปางกลาง จังหวัดลำปาง เป็นต้น

ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวจะทำให้ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ภาพรวมเพื่อนำไปสู่การสร้างความเข้าใจ และเกี่ยวกับสถานการณ์ รูปแบบวิธีการเล่นและพฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่นในภาคเหนือได้เป็นอย่างดี

สำหรับประชากรกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเจาะจง และทำการติดตามกลุ่มประชากรเพื่อเก็บข้อที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยการประยุกต์ใช้แนวทางการศึกษาชาติพันธุ์วรรณา ซึ่งให้ความสำคัญกับการเก็บข้อมูลภาคสนาม เน้นการศึกษาเชิงคุณภาพ ให้ความสนใจกับรูปแบบของปฏิบัติการของกลุ่มคนเล่นชนกวางในบริบทของการการเล่นพนันชนกวาง และยังได้ให้ความสำคัญกับความหลากหลายของพื้นที่ เป็นการติดตามกลุ่มเป้าหมาย วิเคราะห์กิจกรรมของกลุ่มคนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายมากกว่าการศึกษาที่จำเพาะเจาะจงลงไปในพื้นที่เดียว หรือ Multi-sited ethnography ซึ่งกลุ่มประชากรในการศึกษาครั้งนี้ประกอบไปด้วย

1. เจ้าของสนาม/ผู้จัดงานชนกวาง	จำนวน 3 คน
2. นักพนันชนกวาง (คนควบคุมกวาง, นักเชียร์, เจ้าของกวางชนที่ใช้แข่งขัน)	จำนวน 5 คน
3. นักเพาะเลี้ยงกวางชนและจำหน่ายอุปกรณ์ชนกวาง	จำนวน 2 คน
4. คนเล่นชนกวาง (เยาวชน ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุ)	จำนวน 3 คน
5. ตัวแทนชมรม/กลุ่มอนุรักษ์กวางชน	จำนวน 2 คน
6. ผู้นำท้องถิ่น	จำนวน 2 คน

หมายเหตุ: ประชากรข้างต้นเป็นตัวแทนประชากรกลุ่มตัวอย่างของพื้นที่วิจัย 2 จังหวัด คือเชียงใหม่และลำปาง

10. เครื่องมือ

งานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสนทนา (Focus Group) ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) ผู้วิจัยจึงได้เลือกใช้เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ประเภท

1. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-Structure Interview protocol) เพื่อให้แน่ใจว่าจะได้ข้อมูลตามประเด็นที่ต้องการอย่างครบถ้วน และผู้วิจัยยังมีอิสระในการซักถามข้อสงสัยหรือประเด็นปลีกย่อยที่ต้องการรายละเอียดเพิ่มเติมได้ระหว่างกระบวนการสัมภาษณ์ ดังเช่นการตั้งคำถามเกี่ยวกับเรื่องพัฒนาการ ความเป็นมาของการเล่นชนกวางในอดีตจนถึงปัจจุบัน รูปแบบวิธีการเล่นชนกวาง วิธีการเล่นพนันชนกวางเล่นมีวิธีการเล่นอย่างไร ใครบ้างที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเล่นหรือพนันชนกวาง รวมถึงการตั้งคำถามถึงแนวทางในการสนับสนุนการชนกวางที่เหมาะสม การป้องกันและการลดผลกระทบด้านลบของการพนันชนกวางควรมีทิศทางเป็นอย่างไร เป็นต้น

2. แบบจดบันทึกการสนทนาในภาคสนาม ซึ่งผู้วิจัยใช้แนวทางกำหนดประเด็นการสนทนาดังกล่าวเช่นเดียวกับแบบสัมภาษณ์

3. เครื่องมือช่วยบันทึก สังเกตการณ์ ซึ่งได้แก่ เครื่องมือบันทึกเสียง การถ่ายภาพจากการเข้าร่วม สังเกตการณ์ เพื่อใช้สังเกตกลุ่มเป้าหมายและการนำข้อมูลมาใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นพนัน ชนกว่างในขณะที่อยู่ในสนามชนกว่างให้มีความชัดเจนมากขึ้น

11. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล “ชนกว่าง” การพนันพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบนของไทยครั้งนี้ จะแบ่ง ออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นการศึกษาถึงความเป็นมาและการนิยามความหมายของการชนกว่าง ในพื้นที่ ภาคเหนือ รวมถึงรูปแบบและวิธีการเล่นพนันชนกว่างที่โยงกับความคิด ความเชื่อ และทัศนคติ เกี่ยวกับ พฤติกรรมการเล่นพนันท้องถิ่น ส่วนระยะที่ 2 จะเป็นการศึกษาถึงธุรกิจพนันพื้นบ้านชนกว่างผลกระทบและ แนวทางในการป้องกันปัญหาจากการเล่นพนันชนกว่าง โดยการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเลือกใช้ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานศึกษาเพิ่มเติมใน ประเด็น การละเล่นชนกว่างในพื้นที่ภาคเหนือ และงานที่เกี่ยวข้องกับการพนันพื้นบ้าน

2. การลงสำรวจในพื้นที่ศึกษา จะเป็นการลงพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์ในสนามชนกว่าง ซึ่งจะช่วยให้ เกิดความเข้าใจถึงเรื่องราว สถานการณ์ปัจจุบันในแวดวงการเล่นชนกว่าง และรูปแบบการละเล่นชนกว่างที่นำไปสู่ การเล่นพนันชนกว่างที่มีอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ คือ จังหวัดเชียงใหม่ และลำปางเป็นอย่างไร

3. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยจะเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกข้อมูล ผ่านมุมมอง ทัศนคติของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีส่วนได้ส่วนเสียในการละเล่นชนกว่างเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับการพนัน “ชนกว่าง” ตลอดจนผลกระทบที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเล่นพนันชนกว่าง และแนวทางในการป้องกันปัญหา ไม่ว่าจะ เป็น เจ้าของบ่อนกว่าง ผู้เสี่ยงโชค ผู้นำชุมชน รวมถึงกลุ่มคนที่ เกี่ยวข้องในพื้นที่การเล่นชนกว่าง เช่น พ่อค้ากว่างชน และกลุ่มอนุรักษ์กว่างชนที่อยู่ในเขตพื้นที่จังหวัด เชียงใหม่ และลำปาง

12. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งจะทำการประมวล และจำแนกข้อมูลตามประเด็นที่ได้จากพื้นที่ โดยการวิเคราะห์ในงานวิจัยครั้งนี้ มี 2 ประเด็นคือ

ประเด็นที่ 1 การวิเคราะห์ศึกษาทำความเข้าใจความเป็นมา รูปแบบกิจกรรมและวิธีการเล่นพนันชนกว่าง ในพื้นที่ภาคเหนือในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

ประเด็นที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นธุรกิจพนันพื้นบ้านชนกว่างผลกระทบจากการพนันชนกว่าง และแนวทางในการป้องกันปัญหาการพนันชนกว่าง ตลอดจนประเด็นการสนับสนุนการเล่นชนกว่างที่เหมาะสม กับบริบทชุมชนร่วมกับผู้ที่มีประสบการณ์

14. งบประมาณ

กิจกรรม	งบประมาณ (บาท)
หมวดค่าตอบแทน	80,000
1. ค่าตอบแทนนักวิจัยคนที่ 1	40,000
2. ค่าตอบแทนนักวิจัยคนที่ 2	40,000
หมวดค่าจ้าง	18,000
ค่าจ้างผู้ช่วยนักวิจัย 1 คน	18,000
หมวดค่าใช้สอยและค่าวัสดุ	92,000
1. ค่าเดินทาง (จ่ายตามจริง กิโลเมตรละ 5 บาท)	27,000
2. ค่าที่พักสำหรับเดินทางเก็บข้อมูลในพื้นที่	12,000
3. ค่าของที่ระลึก/ค่าตอบแทนการเสียเวลาของผู้ให้ข้อมูล 1,000 บาท * 20 คน	20,000
4. ค่าใช้จ่ายในการประสานงาน และอื่น ๆ เช่น ค่าประสานงาน ค่าอาหาร ค่าโทรศัพท์	23,000
5. เบ็ดเตล็ด เช่น ค่าถ่ายเอกสาร ซื้อเอกสาร ไว้นิล	5,000
6. ค่าวัสดุ	5,000

16. ข้อจำกัดของการศึกษา (ถ้ามี)

-

17. เอกสารอ้างอิง

- กัญญารัตน์ เลียงผา. (2563). การพนันท้องถิ่น: พฤติกรรมการเล่นของเยาวชนและผลกระทบต่อด้านการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จันทร์ ณะวัฒนาวงค์และคณะ. (2557). การพนันที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิต กรณีศึกษาบ่อนไพ่ พนันฟุตบอลเว็บไซต์ และไฮโลว์ จังหวัดอุบลราชธานี และอำนาจเจริญ. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.).
- ผ่องพันธ์ มณีรัตน์.(2521).การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- แม่น้ำวาท กุญชร ณ อยุธยา (2556). กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.).
- ยศ สันตสมบัติ. (2544) มนุษย์กับวัฒนธรรม.กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิเศษ สุจินทร์หมและคณะ. (2557). พนันพื้นบ้าน: การรุกคืบของธุรกิจการพนันสู่วิถีชุมชน. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน.
- สมชาย ลามใหญ่. (2560). แนวทางการบริหารธุรกิจคาลิโนในประเทศไทย.วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาธุรกิจการกีฬาและการบันเทิง วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- สุรัชย์หวันแก้ว (2535). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม.กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุวรรณา กลั่นแสง (2555). การพนันชนไก่พื้นถิ่นที่จังหวัดสมุทรสงคราม. กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.).
- อาคม เดชทองคำ. (2547). รายงานการวิจัยเรื่องหัวเชือกวัวชน. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กรุงเทพฯ
- อับดุลลาตีฟ การี. (2559). ศึกษาเรื่อง นกกรงหัวจุกพนันพื้นบ้านในสังคมมุสลิมสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. ศูนย์ศึกษาปัญหาการพนัน คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส.).
- Clifford Geertz. (2004). *Deep play: notes on the Balinese cockfight*. In Clifford Geertz, *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. NY: Basic Books.
- McMillen, J., Marshall, D., Murphy, L., Lorenzen, S., and Wangh, B. (2004). *Help-Seeking by Problem Gamblers, Friends and Families: A Focus on Gender and Cultural Groups*. Canberra: Centre for Gambling Research, RegNet, Australian National University.

ประวัตินักวิจัยคนที่ 1

1. ชื่อ- นามสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธนพงษ์ วัฒนอ่อน เลขประจำตัวประชาชน 3639900014269
ที่ทำงาน สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
เลขที่ 119 หมู่ 9 ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52100
โทรศัพท์ 088-2526378 โทรสาร - email thanupong_tu@hotmail.com
2. การศึกษา
 1. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 2. ศิลปศาสตรบัณฑิต (สหวิทยาการสังคมศาสตร์) สาขาอาณานิคมศึกษาอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. ประสบการณ์
 1. คณะทำงานโครงการวิจัย เรื่อง การแก้ปัญหาด้านการจัดการขยะชุมชนอย่างมีส่วนร่วม โดยแกนนำ อสม.ในเขตเทศบาลป่าตั้นนาครี จังหวัดลำปาง ได้รับทุนอุดหนุนจาก คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง พ.ศ. 2557
 2. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การหารูปแบบการฟื้นฟู และอนุรักษ์วิหารโบราณอย่างมีส่วนร่วมของ ชุมชนบ้านดอกสะบันงา ตำบลป่าตั้น อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ได้รับทุนอุดหนุนจาก คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง พ.ศ. 2557

3. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การสร้างชุมชนแห่ง การเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตข้าวนาโยนของเกษตรกรในเขตเทศบาลปาดันนาครีว อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง” ได้รับทุนอุดหนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุน การวิจัย (สกว.) พ.ศ. 2558

4. คณะทำงานโครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาความทรงจำกับการนิยามตัวตนของคนมอญ ได้รับทุนอุดหนุนจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. พ.ศ. 2559

5. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตของสังคมชาวนาชาติพันธุ์ กรณีศึกษา: ชุมชนปกากะญอ บ้านสันโป่ง ตำบลเสริมกลาง อำเภอสว่างงาม จังหวัดลำปาง ได้รับทุนอุดหนุนจาก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง พ.ศ. 2559

6. คณะทำงานโครงการวิจัย เรื่อง กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารบ้านปาง ตำบลปาดันนาครีว อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง ได้รับทุนอุดหนุนจาก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง พ.ศ. 2560

7. คณะทำงานประเมินแกนนำชุมชนโครงการชุมชนนำอยู่ สำนักสร้างสรรค์โอกาสและนวัตกรรม (สำนัก 6) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) 1 ปี (พ.ศ. 2560-2561)

8. คณะทำงานโครงการวิจัย เรื่อง บทบาทผู้ค้ารายย่อยชาติพันธุ์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน กรณีศึกษาจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน ตำบลชนแดน อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ได้รับทุนอุดหนุนจาก โครงการวิจัยเชิงนโยบาย (Think Tank) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกว.) พ.ศ.2563

9. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การดำรงอยู่ของวัฒนธรรม “การชนกว้าง” ภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ภาคเหนือ. ได้รับทุนอุดหนุนจาก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง พ.ศ. 2564

10. คณะทำงานโครงการวิจัย เรื่อง “การสร้างพื้นที่ทางสังคม” ของกลุ่มเกย์ กะเทย ในฐานะของการเป็นผู้จัดการประเพณีและพิธีกรรม จังหวัดลำปาง” ได้รับทุนอุดหนุนจาก The ANU School of Culture, History & Language AUN College of Asia and the Pacific The Australian National University (2021)

4. คุณสมบัติพิเศษ/ความเชี่ยวชาญ/ความสนใจพิเศษ

สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ชาติพันธุ์ศึกษา และการพัฒนาชุมชน

5. ผลงานตีพิมพ์

1. ธนุพงษ์ ลมอ่อน. (2557). กำมูริมของ: ความเป็นชายชอบกับการสร้างพื้นที่ทางสังคม. วารสารคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 26(2), หน้า 93-116

2. กิ่งแก้ว ทิศตั้งและธนุพงษ์ ลมอ่อน. (2559). การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการแก้ไขปัญหาขยะในเขตเทศบาลปาดันนาครีว. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ สวนสุนันท์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี “การวิจัยเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ครั้งที่ 4: 26 สิงหาคม 2559 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. หน้า 331-342.

3. ธนุพงษ์ ลมอ่อน. (2562). การเรียนรู้ของชุมชนผ่านกระบวนการผลิตข้าวนาโยน ของเกษตรกร ในเขตเทศบาลตำบล ป่าต้นนาคร้ว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง. วารสารวิชาการ สหวิทยาการ, 16(1), 25-61.

4. กิ่งแก้ว ทิศตั้งและธนุพงษ์ ลมอ่อน. (2565). ตัวตนของคนมอญ: ปฏิบัติการทางสังคมเพื่อนิยาม ตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์มอญ กรณีศึกษา ชุมชนชาติพันธุ์มอญ จังหวัดลำพูนและจังหวัดเชียงใหม่. วารสารวิชาการคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 34 (1), 144-173.

5. กิ่งแก้ว ทิศตั้งและธนุพงษ์ ลมอ่อน. (2565). พัฒนาการด้านเศรษฐกิจการค้าชายแดน บริเวณจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน ตำบลชนแดน อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน. หนังสือรวมบทความวิจัย ด้านชายแดนศึกษา “พื้นที่ชายแดน ด่านถาวร จุดผ่อนปรนทางการค้าและการพัฒนา” สนับสนุนโดย โครงการวิจัยเชิงนโยบาย (Think Tank) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.)

6. อัมฤตา สารธวัชและธนุพงษ์ ลมอ่อน. (2565). รูปแบบการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะ อย่างมีส่วนร่วมของชุมชนตำบลเสริมขวา อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ ปรีทัศน์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 10 (2), 24-37.

ประวัตินักวิจัยคนที่ 2

1. ชื่อ- นามสกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิ่งแก้ว ทิศตั้ง เลขประจำตัวประชาชน 3510101029829 ที่ทำงาน สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เลขที่ 119 หมู่ 9 ตำบลชมพู อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52100 โทรศัพท์ 083-2025680 โทรสาร - email tonkaewsompo@gmail.com

2. การศึกษา

1. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
2. ศิลปศาสตรบัณฑิต (สหวิทยาการสังคมศาสตร์) สาขาการจัดการทรัพยากรทางสังคม และวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

3. ประสบการณ์

1. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การแก้ปัญหาด้านการจัดการขยะชุมชนอย่างมีส่วนร่วมโดยแกนนำ อสม. ในเขตเทศบาลป่าต้นนาคร้ว จังหวัดลำปาง ได้รับทุนอุดหนุนจาก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง พ.ศ. 2557
2. คณะทำงานโครงการวิจัย เรื่อง การสร้างชุมชนแห่ง การเรียนรู้ผ่านกระบวนการผลิตข้าวนาโยน ของเกษตรกรในเขตเทศบาลป่าต้นนาคร้ว อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง” ได้รับทุนอุดหนุนจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุน การวิจัย (สกว.) พ.ศ. 2558
3. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง การศึกษาความทรงจำกับการนิยามตัวตนของคนมอญ ได้รับทุนอุดหนุนจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. พ.ศ. 2559

4. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง กระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารบ้านปาง ตำบลป่าตัน นครรั้วอำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ได้รับทุนอุดหนุนจาก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง พ.ศ. 2560

5. คณะทำงานประเมินแกนนำชุมชนโครงการชุมชนน่าอยู่ สำนักสร้างสรรค์โอกาสและนวัตกรรม (สำนัก 6) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) 1 ปี (พ.ศ. 2560-2561)

6. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง บทบาทผู้ค้ารายย่อยชาติพันธุ์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดน กรณีศึกษาจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน ตำบลชนแดน อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ได้รับทุนอุดหนุนจาก ฝ่ายนโยบายชาติและความสัมพันธ์ข้ามชาติ (ฝ่าย 1) สกว. พ.ศ.2563

7. หัวหน้าโครงการวิจัย เรื่อง “การสร้างพื้นที่ทางสังคม” ของกลุ่มเกย์ กะเทย ในฐานะของการเป็นผู้จัดการประเพณีและพิธีกรรม จังหวัดลำปาง” ได้รับทุนอุดหนุนจาก The ANU School of Culture, History & Language AUN College of Asia and the Pacific The Australian National University (2021)

8. คณะทำงานโครงการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบภาคการเกษตรในเขตชุมชนตำบลเสริมขวา อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง” ได้รับทุนอุดหนุนจาก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง พ.ศ. 2563

4. คุณสมบัติพิเศษ/ความเชี่ยวชาญ/ความสนใจพิเศษ

สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ชาติพันธุ์ศึกษา และการพัฒนาชุมชน

5. ผลงานตีพิมพ์

1. กิ่งแก้ว ทิศตั้งและธนพงษ์ ลมอ่อน .(2565).พัฒนาการด้านเศรษฐกิจการค้าชายแดนบริเวณจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน ตำบลชนแดน อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน.ใน ศิริพร วัชชวัลคุ (บก).พื้นที่ชายแดนด้านถาวรจุดผ่อนปรนทางการค้า และการพัฒนา,(47-78).วนิดาการพิมพ์ เชียงใหม่.

2. กิ่งแก้ว ทิศตั้งและธนพงษ์ ลมอ่อน .(2565).ตัวตนของคนมอญ: ปฏิบัติการทางสังคมเพื่อนิยามตัวตนของ กลุ่มชาติพันธุ์มอญ กรณีศึกษา ชุมชนชาติพันธุ์มอญ จังหวัดลำพูนและ จังหวัดเชียงใหม่.วารสารวิชาการคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 34 (1)

3. ฐาปณี ชุมพลวงศ์ นริศรา ภาษิตวิไลธรรม และกิ่งแก้ว ทิศตั้ง.(2564).แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบภาคการเกษตรในเขตชุมชนตำบลเสริมขวา อำเภอเสริมงาม จังหวัดลำปาง. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี,15(3),97-107.

4. กิ่งแก้ว ทิศตั้ง.(2562). การสร้างพื้นที่ทางสังคมของคนข้ามเพศ:บทบาทของการเป็นผู้จัดเตรียมพิธีกรรมใน พิธีกรรมพ่อนผี.วารสารสตรีนิยมไทย “จุดยืน”6 สตรีศึกษาและเพศภาวะศึกษาปัจจุบัน:จุดยืนในกระแสการเปลี่ยนแปลง,6(1),32-46

5. กิ่งแก้ว ทิศตั้ง .(2559).การสร้างพื้นที่ทางสังคมของร่างทรงกะเทยผ่านการช่วงชิงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์.ในยศ สันตสมบัติ (บก).ชายแดนกับความหลากหลายของระบบความเชื่อ การช่วงชิงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และการครอบงำเชิง สัญลักษณ์,(69-103).วนิดาการพิมพ์ เชียงใหม่.

6. กิ่งแก้ว ทิศตั้งและธนุพงษ์ ลมอ่อน. (2559). การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการแก้ไขปัญหาขยะในเขตเทศบาลป่าตันนาคร้ว. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการสวนสุนันทาวิชาการระดับชาติด้าน “การวิจัยเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ครั้งที่ 4: 26 สิงหาคม 2559 มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา. 331-342.

7. กิ่งแก้ว ทิศตั้ง (2559). ร่างทรง และพื้นที่ทางสังคมของคนข้ามเพศ. วารสารทางวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 28(1), 86-109.

8. กิ่งแก้ว ทิศตั้ง. (2555). แม่คำไทใหญ่พลัดถิ่น กับการปรับเปลี่ยนสถานะทางสังคมในบริบทสภาพะก้ากึ่งเชิงโครงสร้างในเขตเมืองเชียงใหม่. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการ พะเยาวิจัย ครั้งที่ 1 การประชุมทางวิชาการ “พะเยาวิจัย”.

9. วัฒนา สุกัณศีล และกิ่งแก้ว ทิศตั้ง. (2554). “บ้านเซตวัน: จากบ้านป่าตึงร้างส่ายกลายเป็นบ้านคนงาน ในนิคมฯ”. ใน จามะรี เชียงทอง และคณะ (บก.). ชนบทไทย: เกษตรกรระดับกลางและแรงงานไร้ที่ดิน, (183-244). เชียงใหม่: บลูมมิ่ง ครีเอชั่น.